

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για την Αειφορία

Τόμ. 5, Αρ. 1 (2023)

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για την Αειφορία: Ειδικό θεματικό τεύχος αφιερωμένο στην Ομ. Καθηγήτρια Ευγενία Φλογαίτη

Δυο λόγια για την Ευγενία Φλογαίτη

Γεωργία Λιαράκου

Copyright © 2023

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λιαράκου Γ. (2023). Δυο λόγια για την Ευγενία Φλογαίτη. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για την Αειφορία*, 5(1), 6–8. ανακτήθηκε από <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/enveducation/article/view/35871>

Δυο λόγια για την Ευγενία Φλογαΐτη

Με αφορμή την πρόσφατη αφιέρωση της Ευγενίας Φλογαΐτη, η συντακτική ομάδα του Περιοδικού «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για την Αειφορία» αποφάσισε να αφιερώσει ένα τεύχος στην Ομότιμη πλέον Καθηγήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πρόκειται για μια σημαντική ερευνήτρια και ακαδημαϊκή δασκάλα, η οποία όχι μόνο υπηρέτησε πιστά το γνωστικό αντικείμενο της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία αλλά είχε τη διορατικότητα και την επιστημονική τόλμη να συμβάλει καθοριστικά στη θεωρητική και πρακτική διαμόρφωσή του.

Η Ευγενία Φλογαΐτη γεννήθηκε στη Λευκάδα το 1953, όπου και έζησε τα παιδικά της χρόνια. Μετά την ολοκλήρωση των βασικών της σπουδών στο Τμήμα Βιολογίας της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, έγινε δεκτή στο Εργαστήριο Ζωολογίας της φημισμένης *École Normale Supérieure* στο Παρίσι. Εκεί, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο P. et M. Curie - Paris 6 έκανε τις μεταπτυχιακές και διδακτορικές της σπουδές στην Οικολογία υπό την επίβλεψη του καθηγητή Maxime Lamotte. Οι οικολογικές λειτουργίες των περιαστικών δασών και οι συνέπειες της ανθρώπινης παρέμβασης αποτέλεσαν το βασικό αντικείμενο των ερευνών της. Συμμετείχε σε πρωτοποριακές για την εποχή έρευνες, τα αποτελέσματα των οποίων δημοσιεύτηκαν σε διεθνή περιοδικά.

Με την επιστροφή της στην Ελλάδα το 1983 συνέχισε το έργο της στο νεοσύστατο στη χώρα μας επιστημονικό πεδίο της Οικολογίας. Δίδαξε το μάθημα της Οικολογίας στο ΤΕΙ Αθηνών και στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το 1985 διορίστηκε ως Ερευνήτρια σε μόνιμη θέση στο Εργαστήριο Οικολογίας και Περιβάλλοντος του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, και το 1988 εξέδωσε το πρώτο της βιβλίο με τίτλο *Οικολογία*. Και ενώ η αναγνωσιμότητά της και η επιρροή της στο πεδίο της Οικολογίας προδιέγραφαν ένα σίγουρο ακαδημαϊκό μέλλον, η Ευγενία Φλογαΐτη αποφάσισε να κάνει μια σημαντική στροφή στην επιστημονική της πορεία.

Το 1989 εκλέχτηκε Λέκτορας στο Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΑΠΗ) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στο γνωστικό αντικείμενο «Περιβαλλοντική Αγωγή». Το πεδίο αυτό βρισκόταν στα σπάργανα την εποχή εκείνη στη χώρα μας. Ήταν ένα καινοτόμο αντικείμενο το οποίο υπηρετούσαν λίγοι ενθουσιώδεις και διορατικοί εκπαιδευτικοί. Δεν είχε όμως αποκτήσει ακόμα θεωρητικό υπόβαθρο και επιστημονική τεκμηρίωση ενώ συχνά, λόγω της λανθασμένης ταύτισης της έννοιας του περιβάλλοντος με τη φύση και την οικολογία, συγχεόταν με τη Διδακτική των Φυσικών Επιστημών. Η Ευγενία Φλογαΐτη, ως η πρώτη εκλεγμένη σε ελληνικό Πανεπιστήμιο στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο, ήταν από τους πρωτοπόρους που ανέλαβαν την πρόκληση να συγκροτήσουν επιστημονικά αυτό το νέο γνωστικό πεδίο. Και έφερε σε πέρας αυτό το απαιτητικό έργο με ιδιαίτερα αποτελεσματικό τρόπο θέτοντας τις βάσεις για τη μετέπειτα πορεία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Το 1993 εξέδωσε το βιβλίο *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, το οποίο αποτέλεσε ορόσημο για το γνωστικό αυτό αντικείμενο. Για πρώτη φορά αναλύονται με συστηματικό τρόπο οι έννοιες που θεμελιώνουν την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και διασαφηνίζονται οι βασικές παιδαγωγικές της αρχές. Με αυτό το βιβλίο η Ευγενία Φλογαΐτη ουσιαστικά θεμελίωσε την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, αφήνοντας πολύ έντονο το στίγμα της στην εξέλιξη του πεδίου. Ανέδειξε με σαφήνεια τον διεπιστημονικό χαρακτήρα και τη ριζοσπαστική πολιτική φύση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Αν και οι προπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές της στην Οικολογία προδιέθεταν τη συμπόρευσή της με το ρεύμα εκείνο που ήθελε την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ως κομμάτι των Φυσικών Επιστημών και της Διδακτικής τους, η Ευγενία Φλογαΐτη

έκανε μια μεγάλη και γενναία τομή. Επέμεινε ιδιαίτερα στη σύνδεση των κοινωνικών και των φυσικών επιστημών, υποστηρίζοντας ότι χωρίς μια ανθρωπιστική και πολιτική προσέγγιση, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση δεν θα μπορούσε να πετύχει το μεταρρυθμιστικό της όραμα για το σχολείο και την κοινωνία.

Αντίστοιχες θέσεις αλλά με ακόμα πιο εμβριθή επιστημονικό λόγο ανέπτυξε και στο επόμενο βιβλίο, το *Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία* που συνέγραψε το 2006. Όταν η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση βρισκόταν και πάλι σε ένα κομβικό σημείο εξέλιξης λόγω της ανάδυσης της έννοιας της αειφορίας, η Ευγενία Φλογαίτη ανέλαβε να αποσαφηνίσει τη νεφελώδη αυτή έννοια και να σκιαγραφήσει τις αρχές της μετεξέλιξης του πεδίου προς την Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία. Στο βιβλίο αυτό έγινε ακόμα πιο σαφής η έμφαση στην πολιτική διάσταση, αναδείχτηκε η έννοια του ενεργού πολίτη ως κεντρικού πυλώνα της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την αειφορία, και τέθηκαν οι βάσεις για τη μετεξέλιξη του σχολείου σε ένα αειφόρο σχολείο. Πρόκειται για ένα πρωτοποριακό πόνημα, το οποίο συνέβαλε καθοριστικά στην οριοθέτηση του αναδυόμενου πεδίου της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την αειφορία στη χώρα μας.

Παράλληλα με τη θεωρητική ανάπτυξη, η Ευγενία Φλογαίτη συνέβαλε και στη διαμόρφωση του πλαισίου της πρακτικής υλοποίησης της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την αειφορία. Ήδη το 1988 συμμετείχε στη συγγραφή του πρώτου εκπαιδευτικού υλικού περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στη χώρα μας με θέμα το δάσος. Το 1995 εξέδωσε το εκπαιδευτικό υλικό *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο Δημοτικό Σχολείο*, το οποίο είχε σημαντική επίδραση στην πρακτική της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, καθώς αποτέλεσε το πρώτο ολοκληρωμένο παιδαγωγικό εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών που ήθελαν να εμπλακούν με το αντικείμενο. Το υλικό αυτό αποτέλεσε πρότυπο για την ανάπτυξη των επόμενων εκπαιδευτικών υλικών περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στη χώρα μας. Στη διάρκεια των χρόνων που ακολούθησαν εκπόνησε πολλά ακόμα εκπαιδευτικά υλικά για διάφορα ζητήματα του περιβάλλοντος και της αειφορίας, τα οποία στηρίζαν το έργο των εκπαιδευτικών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Το πρωτοποριακό έργο της Ευγενίας Φλογαίτη αναγνωρίζεται τόσο στην Ελλάδα όσο και διεθνώς. Το 1994 ανέλαβε την κομβική θέση της Εκπροσώπου της Ελλάδας για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ το 1997 συμμετείχε στη διεθνή ομάδα που συνέταξε την επιδραστική για το πεδίο «Declaration of Thessaloniki» στη Διεθνή Διάσκεψη για το Περιβάλλον και την Κοινωνία. Διαμόρφωσε το Πρόγραμμα Σπουδών Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Κύπρου για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, καθώς και το Πρόγραμμα Σπουδών για την περιβαλλοντική εκπαίδευση στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας στην Ελλάδα. Ως μέλος επιτροπών του Υπουργείου Παιδείας συνέβαλε καθοριστικά στη σύνταξη της Εθνικής Στρατηγικής για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη το 2011 καθώς και στον επανασχεδιασμό του θεσμού των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και τη συγκρότηση νομοθετικού πλαισίου για την Εκπαίδευση για την Αειφορία το 2016-17.

Η συμβολή της Ευγενίας Φλογαίτη στη διαμόρφωση της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία και στη χάραξη της πολιτικής ως προς την εφαρμογή της τροφοδοτήθηκε από τη συνεχή ενασχόλησή της με την έρευνα. Διετέλεσε επιστημονική υπεύθυνη σε περισσότερα από 25 διεθνή και ελληνικά ερευνητικά και επιστημονικά προγράμματα, τα αποτελέσματα των οποίων συνέβαλαν στην ανάπτυξη του πεδίου, ενώ συμμετείχε σε πολλά ακόμα ως επιστημονική συνεργάτιδα. Δημοσίευσε άρθρα σε σημαντικά διεθνή περιοδικά, συνέχισε να συγγράφει με συνεργάτες της βιβλία, με το τελευταίο *Συμμετοχικές μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης. Εφαρμογές στην εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία* να εκδίδεται το 2021. Ως προσκεκλημένη ομιλήτρια σε πολλά διεθνή και ελληνικά συνέδρια, συνέβαλε στη διάδοση των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην επιστημονική και εκπαιδευτική κοινότητα. Επίσης, από το 2018 έως σήμερα ως εκδότρια του παρόντος επιστημονικού περιοδικού *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση για την Αειφορία* της Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία ΕΛ.Ε.ΕΤ.Π.Ε.Α (της οποίας υπήρξε ιδρυτικό μέλος και πρόεδρος για πολλά χρόνια) υποστηρίζει την ανάπτυξη και της έρευνας στη χώρα μας στο πεδίο που υπηρετεί.

Εξίσου σημαντικό είναι και το διδακτικό έργο της Ευγενίας Φλογαίτη. Μέσα από το προπτυχιακό πρόγραμμα του Τμήματος Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά και άλλων Τμημάτων όποτε ζητούσαν την αρωγή της, διαμόρφωσε γενιές εκπαιδευτικών που εφάρμοσαν την Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία στο σχολείο και σε άλλους φορείς. Δίδαξε σε μεταπτυχιακό επίπεδο μαθήματα σχετικά με το γνωστικό της αντικείμενο σε προγράμματα πολλών Πανεπιστημίων σε Ελλάδα και Κύπρο και επέβλεψε πλήθος μεταπτυχιακών εργασιών. Συνέβαλε επίσης καθοριστικά στη δημιουργία της νέας γενιάς ερευνητών στην εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία μέσα από ένα σημαντικό αριθμό διδακτορικών διατριβών, είτε ως επιβλέπουσα είτε ως μέλος της τριμελούς επιτροπής.

Ως δείγμα αναγνώρισης του σημαντικού επιστημονικού έργου που έχει επιτελέσει μέχρι σήμερα, αφιερώνουμε το παρόν τεύχος στην Ευγενία Φλογαίτη, γνωρίζοντας ότι έχει ακόμα πολλά να προσφέρει στην επιστημονική και εκπαιδευτική κοινότητα της εκπαίδευσης για το περιβάλλον και την αειφορία.

Γεωργία Λιαράκου

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών